Ա․ ՏԱՐԻ — Թիւ 3 10 ՄԱՐՏ 1899 ՉՈՐԵՔՇԱՐԹԻ

10 ՓԱՐԱ.

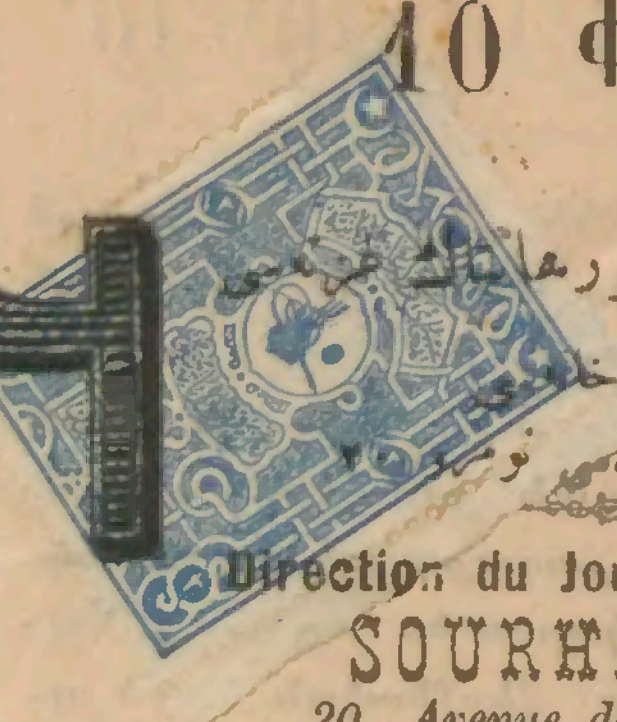
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՎԵԼԷԿԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապը Ալի Ճատտէսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ.

ارمنيجه يومى سورهانداق غزته سى
اداره خانه سى
باب عالى جاده سى نومرو ٢٠

Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ՉԻ ՏՐՈՒԻՐ
Խմբագրութեան ուղղուած ո՛ և է գրութիւն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը Ղրշ. 75
6 » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը Ղրշ. 100
6 » » 54

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը Ֆր. 22
6 » » 11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

ՔԱՐՈԶՈՒԹԻՒՆ

Մեր ժողովուրդը արդէն քարոզը կը սիրէ իր ամէն ձեւերուն մէջ, թէ՛ եկեղեցականներու և թէ աշխարհականներու բերնէն, և իր բախտէն ալ քարոզողները չեն պակսիր. Թերթերու մէջ ինչպէս նաև սրճարաններու, գործի տեղն ինչպէս զուարճութիւններու միջոցին, եռանդ մը կայ ամէնուն քով իր մօտ գտնուողին գլխուն քարոզ մը կարդալու։ Արդեօք մեր տոհմի չափազանց անհատականութեա՞նը վերագրելու է այս երեւոյթը, թէ... քարոզ կարդալու տոհմային մոլութեան մը։

Սակայն այս բոլոր քարոզութիւններէն վեր կայ ուրիշ մը, եկեղեցիին բեմէն, որ տարբեր է յիշուած բոլոր քարոզութիւններէն, որոնց ժողովուրդը իր ոտքովը կ'երթայ, լսելու համար Աստուծոյ խօսքը։ Հին ժամանակներէն ի վեր եկեղեցական քարոզութիւնը ծածր եղած է մեր եկեղեցիին, և զուարթութեան ինչպէս նաև թախծի տեն, ժողովուրդը ուզած է միշտ լսել եկեղեցիին տաճարէն դէպ ի վար իրեն եկած խօսքերը, և երկիւղած հաւատարմութեամբ միշտ հետեւած է անոնց։

Եկեղեցական քարոզութիւնը աւելի սրբացնող յատկանշական պարագայ մըն ալ մեր եկեղեցիին մէջ եղած է այն որ միայն սակաւաթիւ ընտրուածներ, եպիսկոպոսներ, ծայրագոյն վարդապետներ թոյլատրուած են յանուն Աստուծոյ խօսիլ, ժողովրդի սրտի ամէնէն սրբազան վայրէն, խորանին առջեւէն։ Մեր բոլոր քարոզիչ կղերականները, մանաւանդ անոնք իրենց հօտին հոգեբանութիւնը քիչ մը կը հասկնան, գիտեն արդէն թէ եկեղեցիի բեմէն արտասանուած քարոզի խօսքերը ի՜նչ ծանր կշիռ մը ունին հոն գտնուող հաւատացեալներուն վրայ։

Քարոզի մասին այս խորհրդածութիւնները կը թելադրուին մեզ, Մեծ Պահքի գերազանցապէս եկեղեցական օրերու մէջ, ուր եկեղեցական քարոզը այնքան նուիրական բան մը կը դառնայ մեր ժողովուրդին համար, ու այս առթիւ քարոզի քանի մը ընկերական կէտերը կը շօշափենք։

Զարգացման տեսակէտէն առաջնակարգ հասարակութիւն մը չենք մենք. շա՛տ բան ունինք լսելու և սորվելու՝. և լսելու ու սորվելու միջոցները այնքան յամառ կերպով քիչ են մեր մէջ։ Ժողովրդական դասախօսութիւնները որոնք տգէտ անհատներուն մէջ գիտութեան հետ նաև ըմբռնումը և կամքը կը գտնեն, չինարէն են մեր քաղքերուն համար։ Ժողովրդական մատենադարան մը միշտ երազը պիտի մնայ մենէ շատերուն։

Միայն եկեղեցական քարոզները կան, որոնք մեր տգէտ, ջերմեռանդ ժողովուրդի զարգացման միջոցները կրնան դառնալ. միայն թէ պէտք է այդ միջոցները գործածելը գիտնալ։ Մեր քարոզիչ եկեղեցականները սակայն իրենց քարոզի զուտ կրօնական բարդութիւններուն մէջ խորասուզուած են, և իրենց ձայնը, յաճախ կեանքի մտածումներով և հոգերով բեռնաւորուածներու համար անդիի աշխարհէն եկածի պէս կը հնչէ։

Մ. Նահանգներու այնքան սիրուն կերպով առողջ ժողովուրդը որ իր բոլոր գործերուն ընկերական գոյն մը կու տայ, և այնքան յաջող կերպով կարող է գործնական կողմ մը գտնել ամէն խնդրի, մանաւանդ Մեծ Պահքի օրերուն, եկեղեցիներուն բեմէն քարոզող եկեղեցականներէն կը սորվի առողջապահութեան, բնական գիտութիւններու, երկրին քաղաքականութեան ու անտեսական կեանքին պատկանող չատ մը պարագաներ, որոնք յետոյ եկեղեցիէն դուրս կեանքին վրայ ալ այնքան խորապէս կ'ազդեն։ Դեռ կը յիշեմ Մաք Քինլիի ընտրութեան առթիւ եղած այն բոլոր քարոզները ամերիկեան գործնական եկեղեցիներու բեմէն, որոնց լուր կրօնամոլ մը անպատճառ պիտի ենթադրէր թէ այս մարդիկը Աստուած մոռցած, իրենց նախագահի խնդրովը կը զբաղին։ Ու քարոզները իբրև ընկերական լուսաւորման և դաստիարակութեան միջոց կը գործածուէին այնտեսակ երկրի մը մէջ ուր գիշերային և կիրակնօրեայ դպրոցները և դասախօսութիւնները կը վխտան։

Իսկ մեր հասարակութեան տգէտ դասակարգը՝ սորվելու, զարգանալու բոլոր միջոցներուն աղքատը, խեղճն է, և այդ տգէտ դասակարգն է որ իր գլուխը այնքան երկիւղածօրէն կը ծռէ մեր քարոզիչներուն պատգամներուն առջև։

Չըսե՞նք վերջապէս որ մանաւանդ մեր քարոզիչները պէտք է գիտակցին իրենց այդ ուսուցանող, դաստիարակող դերին՝ հանդէպ ժողովրդեան տգէտ դասակարգերուն, և հին ու նոր կտակարաններու բարձրութիւններէն երբեմն վար իջնելով, իրական աշխարհիկ կեանքով զբաղին, ռամկական լեզուով մը քաջալերելով իրենց բարեպաշտ ժողովուրդը, որպէս զի անիկա մաքուր, գործունեայ և առողջ ըլլայ։ Եւ իրենց այս աշխարհային քարոզներուն մէջ գործնական ջիղ մը գտնելու համար ցոյց տան նաև այն տեսակ միջոցներ որոնք հասկնալի են ռամիկ ժողովուրդին։

Այնքան վերացական, այնքան տիրացուական են ընդհանրապէս քարոզները մեր մէջ, որ մարդ ակամայ կը փորձուի ըսելու թէ մեր ժողովուրդը իր քարոզիչներու երեսէն տիրացու եղած է։

ՊԱՅԱՆՏԵՐՆ

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Ի՞ՆՉ ՊԻՏԻ ՉԸՆԵՆՔ ՄԵՐ ՏՂԱՔԸ

[illegible] երէկուան տեսութեանը առթիւ «Ի՞նչ պիտի ընենք մեր տղաքը» վերնագրով, կը խորհիմ թէ աւելի դիւրին ըլլայ թերեւս որոշել թէ «Ի՞նչ պիտի չընենք մեր տղաքը»։

Արդ, ինչ որ պէտք չէ մանաւանդ ըլլալ նոր սերունդը, սա երկու բաներն են.

Տիրացու.

Բանաստեղծ։

«Տիրացուն» արդէն բաւական որոշ նշանակութիւն մը ունի արդի հայերէնին մէջ. և բանաստեղծով կը հասկնամ այն տեսակ մը երեւակայականները որոնք առանց ո և է կարողութեան, մեծ թռիչներ ունին, առանց տող մը արտադրած ըլլալու գրական հովեր կ'առնեն, բանի մը չեն հաւնիր, և եւրոպական աշխարհիկ կեանքին ամենավերջին նորութիւնները կապկել կը ջանան, առանց իրենց կեանքին մէջ բարս փորձել փորձած ըլլալու։

Այս երկու բանը չընելու համար որոշումը մը ետքը, չատ աւելի դիւրաւ կրնանք քննել թէ «ինչ պիտի ընենք մեր տղաքը»։

ՀԱՅԿ Պ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Բերա, 9 մարտ 1899

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Ծայրագոյն Արեւելքի գործերը, քանակագիտութեան օրէնքները կը խանգարեն. ամէն լուծում անոնց մէջ, փոխանակ հանգոյցի մը, բազմապատկութեան ... մը յառաջ կը բերէ։

Լուծում առաջող ամէն խնդիր քառսուն նոր կնճիռ կը յարուցանէ. և չինական կառավարութեան բոլոր հոգածութիւնները եւրոպական դաշնութիւնները գոհացնելու համար, նպաստաւոր էլքեր տալով իրենց պահանջներուն, նոր դժգոհութիւններու, նոր պահանջներու և յաճախ նոր սպառնալիքներու պատճառ կ'ըլլայ անոնց այս ինչ կամ այն ինչ մասին կողմէ։

Անանկ որ Ջոնկ-լի-Եամէնի ծերունազարդ գիտուն մանտարինները՝ յուսահատած մաթեմաթիքի օրէնքներուն այս տակնուվրայութենէն՝ վերջապէս իրաւամբ մտածեցին թէ «քանի որ խնդիրները լուծելը անոնց բազմապատկելը կը նշանակէ, լաւագոյն չէ՞ որ և է խնդիր չլուծել, գոնէ արդէն գոյութիւն ունեցող խնդիրներով մնալու համար։»

Մեր Պատրիարքարանէն սկսելով աշխարհիս չորս կողմը ասոր հակառակը մտածող ժողովականներ հազուագիւտ չեն այն ժողովներուն և խորհուրդներուն մէջ, որոնց անդամները գործերուն լմնալէն կը դողան, իրենց գործ չմնալուն վախովը։ Սակայն այս պարագային մէջ չէ Ջոնկ-լի-Եամէնը. հոն՝ ընդհակառակը՝ խնդիրներուն աւելնալը վտանգ մըն է, որովհետեւ Բէքինի գերագոյն իշխանութիւնը կրնայ վերջապէս օր մը մտածել թէ ինչի՞ կը ծառայէ ժողով մը, որուն դժուարութիւնները հարթելու համար թափած ամէն ջանքը՝ նոր գլխուցաւեր կը պատճառէ իրեն։

Ջոնկ-լի-Եամէնի ժողովը ամէն պատճառ և ամէն իրաւունք ունէր ասանկ ըլլալու. իր պաշտօնը չկայանար վերջապէս միայն ամէն պահանջ աւելի կամ նուազ երկդիմի բացատրութիւններով ոսկեզօծելու մէջ, զանոնք վաւերացնելու համար. մանտարինները յոգնած էին իրենց գլուխները ծռելէ՝ ամէն ոտնձգութեան ի պատասխան «այո»ներու շարունակութիւնով մը. փոփոխութիւն մը մտցնելու համար իրենց սովորութեանցը մէջ, անգամ մըն ալ ուզեցին «ոչ»ով մը պատասխանել։

Ճակատագրական բան մը կայ երբեմն դիպուածներու մէջ. մինչ այնքան դահլիճներ յօժարակամութիւն գտած էին չինական կառավարութեան կողմէ, իրենց չափազանցեալ կամայական պահանջներուն համար, իտալական կառավարութեան բաղդատաբար համեստ մէկ պահանջին վիճակեցաւ բաղխիլ մանտարիններուն դժկամակութեանը։

Ակներեւ է որ Իտալիոյ բաղդին նըպաստաւոր մասը չկազմեր գաղթային գործերու յաջողութիւնը. ափրիկեան ձեռնարկին հազարումէկ ձախորդութիւններէն ետքը այս ասիական մերժո՞ւմը... չիտակը Իտալացիները կըրնան փորձուիլ մեծ մեղայով մը ուխտելու, որ մէյ մըն ալ իրենց ճակատագիրը չփորձեն գաղթային քաղաքականութեան մէջ։

Սակայն եթէ անպատասխանատու անձնաւորութիւններ կրնան սանկ մտածել, նախարարութիւն մը՝ որ իր պատիւը... ու աթոռը կը յարգէ, երկուքէն ալ բաժնուիլ չուզելու չափ, չէր կրնար «Հրաժարիմք»ի քաւութեանը ապաստանիլ այնքան դըրդութիւնով տեղի ունեցած դիմումէ մը ետքը։ Անշուշտ զօրավար Բէլլու և իր ընկերները չեն ուզեր նորէն իյնալ այն փորձութեանց մէջ, որոնք Պ. Քրիսբիի համբաւը նսեմացուցին ընտրողներու աչքին. չինական մերժման հանդէպ, փոխանակ զըրահաւորներ ղրկելու և զինու զօրութեամբ ստանալու իրենց ուզածը, առաջին բանը զոր ըրին... ետ կանչել եղաւ Բէքինի իտալական դեսպան Պ. տի Մարթինօն, որուն յանցանքը անհամբերութիւն ցուցուցած ըլլալն էր վերջնագիր մը ուղղելով չինական կառավարութեան... Թէեւ մերժումի դէմ վերջնագիրը, մանաւանդ երբ Չինաստանի մէջ կը դառնայ խնդիրը, բոլորովին խելքի դէմ բան չէ։ Սակայն Պ. Բէլլու և ընկերները, չեն մտածեր երբեք հրաժարիլ իրենց պահանջքէն, ընդհակառակն, անպատճառ պիտի տնկեն իտալական դրօշը Սան-Մունի խորշին վրայ. աւելի կամ նուազ բացայայտ կերպով մը կ'ապահովեն այս մասին իտալական ազգը իրենց յայտարարութիւններովը՝ Խորհրդարանին մէջ և՝ կէս-պաշտօնական մամուլին միջոցաւ. Պ. տի Մարթինօի ետ կանչուիլը կը բացատրեն դիւանագիտական միջոցները սպառելու փափաքովը... վառօդ սպառելու սկսելէ առաջ. և Եւրոպական բարեկամութիւններու օժանդակութեամբը՝ կը յուսան խուսափիլ ծախքերու ու հոգերու դուռ բացող այդ վերջին անախորժ միջոցէն։

Ծանր խնդիր մը ունի ուրեմն Ջոնկ-լի-Եամէնը իր թեւերուն վրայ, խնդիր մը որուն մէջ պիտի ստիպուի հաւանականաբար վերադառնալ իր սովորական մեքենական շարժմանը, հաւանութեան նշանի մը պէս գլուխը ծռելու յարատեւ շարժումին, ինչպէս կը տեսնենք յաճախ ճիշդ մանտարինի արդուզարդ ունեցող չինական կարգ մը խաղալիքներու վրայ։

Ու մտահոգութիւնը միայն այս չէ այդ հռչակաւոր Ջոնկ-լի-Եամէնին համար։

Կարկանդակէն մաս յուսալու տարափոխիկ մը կայ այժմ եւրոպական... և ոչ-եւրոպական դահլիճներուն մէջ։ Վերջերս խօսուեցաւ եւրոպական մամուլին մէջ Աւստրիոյ Չինաստանի ծովեզրին վրայ տեղ խնդրելու դիտաւորութեանը մասին։ Կ'երեւի որ այս լուրը կանխահաս է. որովհետեւ Հունգարացիները կը դժկամակին եղեր վաւերացնելու գաղթային քաղաքականութիւն մը։ Սակայն ճարոնցիները ոտնձգութիւններ ունին արդէն Ֆօքիէնի մէջ, ճիշդ դիմացը Ֆորմօզ կղզւոյն զոր վերջին Չինաճարոնական պատերազմին շահած էին. և անգլիական օրաթերթ մը, Տէյլի-Մէյլ, կ'ապահովէ թէ Դանիական կառավարութիւնն ալ կը պատրաստուի բան մը առնելու Չինաստանէն։

Եւ պէտք չէ մոռնալ որ, ճիշդ այս միջոցին, անգլիացիները վերջերս Չինաստանէ վերադարձող քաղաքագէտ սպայի մը յանձնարարութեանցը համեմատ, կը պատրաստուին Միացեալ Նահանգաց առաջարկելու «բաց դրան» քաղաքականութեան կիրառութիւնը փորձել Չինաստանի ընդարձակ մէկ տարածութեանը վրայ, մինչդեռ ռուսական գումարտակներու յարատեւ կուտակումը Մանչուրիայի մէջ՝ իրաւացի մտահոգութիւններ կը պատճառէ Լոնտոնի դահլիճին։

Չինաստան կը գտնուի, ուրեմն, իր պատմութեան կարեւորագոյն շըրջաններէն մէկուն մէջ. անշուշտ կանխահաս է խօսիլ «Չինաստանի բաժանմանը», չինական խնդրոյն վերջնական լուծումին վրայ, ինչպէս կ'ընէր վերջերս Թան. սակայն անուրանալի է, որ տխուր փորձութիւններ կը պատրաստուին նորէն Բէքինի դահլիճին. կարեւոր նուազում մը իր տիրապետած հողերուն, և՝ մանաւանդ՝ վտանգաւոր դրացիներու աւելնալը իր ամբողջ ծովափանցը վրայ։

Գործի պակասը չէ որ զգալի պիտի ըլլայ Ջոնկ-լի-Եամէնի մէջ. և մանտարինները պիտի շարունակեն իրենց մեծագոյն կարողութիւնները թափելու եւրոպական տէրութեանց ներկայացուցած դառն դեղահատները ոսկեզօծելու... կլլելը դիւրացնելու համար։

ԱՐԳՈՍ

ԿԱՐԵՒՈՐ

Մի անգամ ընդ միշտ կը ծանուցանենք մեր բոլոր գործակալներուն, բաժանորդներուն և ընթերցողներուն որ Սուրհանդակի Տէր և Տնօրէն Տիգրան Էֆէնտի Ճիվէլէկեանի ուղղուած գրութիւններու վրայ ՊԷՏՔ ՉԷ ԳՐԵԼ նաև Տէր և Տնօրէն Ճէրիտէէ Շարգիյէի, առով երկու թերթերու վարչական գործառնութեանց մէջ դժուարութիւններու տեղի չի տալու համար։

Ուրեմն Սուրհանդակի և Ճէրիտէէ Շարգիյէի հաշիւները բնաւ իրարու հետ առնչութիւն չունենալով, երկու թերթերու վարչութեանց եղած դիմումները պէտք է որ զատ զատ տեղի ունենան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿԷՆ Տէյլի Մէյլի քաշուած հեռագիր մը կը յայտնէ թէ չինական երկաթուղիներու մասին Անգլիոյ և Ռուսիոյ մէջ գոյացած համաձայնութեան նկատմամբ եղած յայտարարութեան մը նայելով, քաղաքական շրջանակներու մէջ չի կարծուիր որ այդ համաձայնութիւնը վերջնական եղած ըլլայ: Պէտք է գիտնալ որ Ռուսիա չինական սահմանագլխին վրայ բաւական ստուար զօրագունդեր կը պահէ, որոնք կարող են ռուսական ազդեցութիւն մը պահել բոլոր իրենց գտնուած տեղերուն մէջ: Ռուսական թերթերը շատ զայրացած կ'երեւան Անգլիոյ դէմ, որ վերջերս կը յաջողէր իրեն ի նպաստ կարգադրութիւն մը ընել Չինաստանի հետ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԱՏՆԻՉ ՄԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ.—Պատժական Դատարանը, դըռնփակ դատեց նախկին սպայ Պուլօն որ Բռայմի մէջ ձերբակալուած էր լրտեսողի կասկածի տակ: Դատարանը 5 տարուան բանտարկութեան, 1000 ֆր. տուգանքի, 10 տարի Ֆրանսայէն արտաքսումի և քաղաքական իրաւունքներէ զրկման դատապարտեց զինքը:

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐՈՒ մէջ կացութիւնը հետզհետէ ծանրանալու վրայ է: Օթիս զօրավարի հեռագրին վրայ Նիւ-Եօրքէն նորէն ռազմական նիւթեր ղըրկուեցան:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թագաւորը Թեսալիական բազմաթիւ երեսփոխաններու հաւաստեց թէ ինքը ամէն կերպով պիտի աշխատի այդ նահանգի շահերով զբաղիլ, և յոյս յայտնած է որ շուտով կարող պիտի ըլլայ այն տեղուանքը այցելել:

—Յունաստանի 1899ի պիւտճէն որոշուած է 103,655,658 ֆր. հասոյթ և 162,811,974 ֆր. ծախք:

ՊԵՐԼԻՆ.— Կ'ըսուի թէ Նիսի մէջ Անգլիոյ Թագուհիին նախագահութեամբ ընտանեկան գումարում մը տեղի ունեցած է, որուն մէջ Քոպուրկի գահին իբրեւ յաջորդ առաջարկուած է Քոնոթի դուքսին որդին:

ԱԹԷՆՔ.—Թագաւորը սովորական արարողութիւններով բացաւ Խորհրդարանը: Գահաճառին մէջ թագաւորը հանդէպ Մեծ Պետութիւններու գոհունակութիւն յայտնեց, և իբր վերջաբան ըսաւ թէ կը յուսայ որ կառավարութեան պատրաստած քանի մը առաջարկները, ժողովուրդին բարօրութեան մասին լուրջ ուշադրութեան պիտի առնուին:

ՆԻՒ-ԵՕՐՔ.— Մ. Նահանգներու ներքին գործոց նախկին նախարար Պ. Շէրման Բարիզ չգենալով ճամբայ ելաւ դէպ ի Անդիլեանները:

ՊԱՊԻՆ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐԸ.— Հռոմի մէջ բազմաթիւ նշանաւոր անձնաւորութիւններէ բաղկացած ընկերութիւն մը կազմուած է, որ նպատակ ունի Պապին հիւանդութեան առթիւ հրատարակուած բոլոր լրագրական յօդուածները, գըրքոյկները եւ այլն, ինչպէս նաև տեղի ունեցած բոլոր համակրանքի արտայայտութիւնները հատորի մը մէջ ամփոփել, յետոյ նորին Ս. Օծութեան ներկայացնելու համար: Նոյն ընկերութիւնը դիմած է բոլոր լրագիրներու խմբագրութիւններուն, որպէս զի անոնք փութան Պապին պատկանող բոլոր հրատարակութիւններէն չորսական օրինակ ղրկել կոմս Էտվար Սոտէրինիի հասցէով, Հռոմի մէջ:

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ.— Մանիլայէն 13 մարտ թուականով Հոնկքոնկ հասած լուրերէն, որոնք ամէն կողմ հեռագրուած են, կը տեղեկանանք թէ Փիլիպպեաններու ներկայ կացութեանը մէջ ամէնէն տարօրինակը այն կէտն է թէ՝ Ամերիկացիները չեն կարողացած ցարդ տեղացիներու թիւը, իրենց օգնութեան աղբիւրները և ծրագիրները վերջնականապէս ճշդել: Ամերիկեան հիւպատոսը խօսակցութեան մը միջոցին այն կարծիքը յայտնած է թէ ինքը ներկայ շփոթութիւններուն վերջ մը չի տեսներ: Տեղացիները միշտ կը խուսափին Ամերիկացիներու հետ ճակատ ճակատի չափուելէ, և պատճառ չկայ մտածելու թէ ինչո՞ւ Թակալները, մինչեւ իրենց վերջինը, թառուններու մէջէ չշարունակեն իրենց կռիւները Ամերիկացիներուն դէմ: Ամերիկեան զօրավարները Փիլիպեան ապստամբները 20000է մինչեւ 100,000 կը կարծեն, 30000 հրացանով: Տեղացիները վերջերս դուրսէն կը յաջողէին ռազմամթերք ստանալ, և այժմ անծուխ վառօդ կը գործածեն: Մանիլայի մէջ շատ մը վաճառատուններ անկարող են ո և է գործառնութիւն կատարել: Արեւին մարը մտնելէն վերջը ամբողջ քաղաքը կը խորասուզուի մեռելական լռութեան մը մէջ, որ միայն գիշերապահներու քայլերու աղմուկէն կը խզուի:

ՍՊԱՆԻԱ' ալ պատերազմէն ի վեր դեռ ինքզինքը չէ գտած: Մէկ կողմէն պարտութեան հետեւանք նեղ կացութիւն մը, միւս կողմէն ներքին շփոթութիւններ միշտ անհանգստացուցիչ վիճակի մը մէջ կը պահեն Մատրիտի կառավարութիւնը: Սէվիլլայէն վերջերս Իմբարչիալի հասած հեռագիրներ հանրապետականներու նոր դաւադրութիւններու մասին կը խօսին: Երեք հոգի կասկածի տակ, բանտարկուած են: Միեւնոյն թերթը Բէրրինեանի կողմերէն Կարլոսեաններու ուրիշ յուզումներ ալ կը հաղորդէ:

—Սպանիական կառավարութեան ուղղած մէկ հեռագրով, զօրավար Ռիոս կը յայտնէ թէ ամերիկացիները անկարելի կը դարձնեն սպանիացիներու Մանիլայի մէջ մնալը:

ՊՐՕՖԷՍԷՕՐ ՄԱՑՑՈՆԻ հետեւեալ շահեկան կարծիքը կը յայտնէ Պապին առողջական վիճակի մասին.

«Վերջին օրերս Պապին վատառողջութեան մասին շրջած լուրերը որ և է նշանակութենէ զուրկ են: Ցաւալի կէտը միայն սա է, որ Պապը հակառակ բժիշկներու որոշածին, միշտ իր գրական և ուրիշ աշխատութիւնները կը շարունակէ: Այս աշխատութիւնները պէտք եղածէն աւելի կը յոգնեցնեն զինքը, ու անոնց ընդհատումը անհրաժեշտ էր: Պապը կարող է տակաւին հինգ տարի չափ ապրիլ և օր մըն ալ յանկարծ հինգ վայրկեանի մէջ մարիլ լմննալ. ճիշդ հինցած ժամացոյցի մը պէս, որուն համար ամենափոքր փոշիի հատիկը բաւական է որպէս զի բանող անիւները յանկարծ կենան, ու այնքան երկար ատեն որ այդ փոշիի հատիկը չգայ, ժամացոյցը միշտ կը բանի ու յառաջ կ'երթայ:»

ՆԻՒ-ԵՕՐՔԻ միլիոնատէրներու օթէլին այրելուն նկատմամբ հասած նորագոյն հեռագիրներէ կը տեղեկանանք թէ Մ. Նահանգներու նախագահին եղբայրը, որ նմանապէս հոն իջեւանած էր, բայց արկածի պահուն բացակայ այն տեղէն, իր դրամարկղին մէջ ունէր թանկագին առարկաներ:

ԻՏԱԼԻՈՅ Երեսփ. ժողովը բացարձակ մեծամասնութեամբ ընդունեց առաջարկուած ծրագիրը՝ համալսարաններու ինքնիշխանութեան մասին:

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԷՆ Տէյլէ Նէ-Ղի կը հեռագրուի, թէ սպանեւամերիկեան վերջին պատերազմին մասնակցող Սէմբսըն և Շըլի զօրավարներուն ընթացքի մասին քննութիւն մը կատարելու համար կազմուած քննիչ յանձնաժողովը՝ հաւանականաբար պիտի յանձնարարէ սոյն երկու ծովակալներուն դատապարտութիւնը:

ՍԵՒ ԼԵՐԱՆ գահաժառանգը շաբաթ օրը դէպ ի Վիէննա մեկնեցաւ անկից ալ Բեգերպուրկ երթալու համար:

ՖԻՆԼԱՆՏԱԿԱՆ պատգամաւորութեան առթիւ, որուն խնդրոյն վերադառնալու համար հրահանգ տուած ըլլալը արդէն երէկուան թուով հրատարակած ենք, Նօվօյէ Վրէմիա շատ ծանր յայտարարութիւն մը կ'ընէ ֆինլանտացիներուն, ըսելով որ այս տեսակ պատգամաւորութիւններ ուրիշ նպատակ չեն կարող ունենալ, բայց եթէ երկրին անդորրութիւնը խանգարել:

ՄԱՆԻԼԱՅԷՆ Ուաշինկթըն հասած նորագոյն հեռագիր մը կը յայտնէ թէ գործերը գոհացուցիչ վիճակ մը ստացած են և թէ յոյս կայ որ կռիւները շուտով դադրին:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ Թագաւորը և Թագուհին մարտ 20ին դէպ ի Ապացիա մեկնած են:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Երեսփոխանական ժողովը ընդունեց օրինական այն ծրագիրը, որով օտարութեան մէջ եղած դիւանագիտական գործակատարները և հիւպատոսները, ֆրանսացիի մը և օտար աղջկան մը միջեւ կատարուած ամուսնութիւնը վաւերացնելու իրաւասութիւնը կ'ունենան:

—Երեսփ. ժողովի վերջին նիստին մէջ, ծովային գործերու պիւտճէի մասին խօսուած ատեն, ծովային նախարար Պ. Լոքրուա յայտարարած է թէ ֆրանսական Կէ-Բո-վ Ջէ-է ընդծովեայ նաւը Իտալիոյ և Գերմանիոյ ունեցած բոլոր ընդծովեայ նաւերէն գերազանց է:

ՆՈՐ ՇՓՈԹՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՆԻՍԻ ՄԷՋ.—Բարիզէ հասած լուրեր կը յայտնեն թէ փորձ մը եղած է Թունիսի վառօդարանին պահակները սպաննելու, բայց բարեբաղդաբար անյաջող անցած է: Հակառակ եղած բոլոր խուզարկութիւններու, դեռ չէ յայտնուած ոճրին հեղինակը: Հսկողութիւնները աստիճան մը եւս խստացած են: Քանի մը հեռագիրներ ալ կ'ուզեն հերքել այս լուրին ստուգութիւնը:

ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը կը հերքէ այն լուրը, որով իբրեւ թէ Միացեալ Նահանգները սպանիւամերիկեան հաշտութեան պայմանագրութեան Քորդէսի կողմէ վաւերացումը պահանջած ըլլան:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՐՈՆԻԿ

Երէկ պահ մը կարծուեցաւ թէ՝ եպիսկոպոսական ժողով կայ Պատրիարքարանի մէջ: Կրօն. ժողովոյ անդամ Տ. Գրիգորիս, Տ. Վահրամ և Տ. Գաբրիէլ Սրբազաններէ զատ, Պատրիարքարանի շուրջը կը նշմարուէին Տ. Գրիգորիս Ալէաթճեան, Եղնիկ, Գէորգ և Ներսէս եպիսկոպոսները: Քիչ յետոյ հասկցուեցաւ որ ամէնքն ալ իրենց անձնական գործերով եկած էին և առիթէն օգտուելով եղբայրական ակք կը փոխանակէին՝ իրարու: Արդէն Կրօն. ժողովոյ ատենապետները նիստի օրերը առաջ Պատրիարքարան կուգան, կա'մ իրենց դէմ ուղղուած դիտողութիւններուն պատասխանելու և կամ քաջալերական խօսքեր լսելու համար պատահաբար հոն գտնուողներէն:

Այս միջոցին, ատենապետ Սրբազանները եթէ Վահան Վ.ին պատահին, կը յորդորեն որպէս զի ուրիշ ատեն Իւսկիւտար չանցնի, եթէ Սահակ Վ.ին հանդիպին կը բացատրեն թէ Աստուծոյ առջեւ որքան մեծ առաքինութիւն է անօթի մնալը, միշտ ջանալով իւրաքանչիւրին պէտքին և վիճակին յարմար մէյմէկ խօսք ըսելու: Բայց միայն Եղնիկ եպսկ.ն է որ ոչ մէկ յորդոր մտիկ կ'ընէ, և Գումգաբուի դրսի կտակները պահանջելու մասին անդրդուելի կը մնայ, «Գացէք ամբարշտերը ինծի տուէք, Նուպար փաշային կտակն ալ դուք առէք» ըսել կ'ուզէ կարծես Ապահունի Սրբազանը:

—Կրօն. ժողովը, երկու շաբաթ դադրէ յետոյ երէկ արդիւնաւոր նիստ մը գումարած է: Բացի մեզ հաղորդուած այն պաշտօնական տեղեկութիւններէն որոնք քիչ մը վարը հրատարակուած են, կը լսենք թէ ժողովը իր երէկուան նիստին մէջ $3\frac{1}{2}$ ժամու խորհրդակցութեամբ 20է աւելի խնդիրներ նկատողութեան առեր և կարգադրեր է, որոնց մէջ թէպէտ անձնական գործեր ալ կան, բայց կան նաեւ այնպիսի խնդիրներ որոնք հանրային բնութիւն ունին և կը վերաբերին ուղղակի Կրօն. ժողովոյ ձեռնհասութեան: Այս կարգէն է այն շրջաբերականը որ վերջին ընթերցմամբ ընդունուեցաւ երէկ, և հետզհետէ պիտի ղրկուի բոլոր Թաղերը ու քաղաքները, պատուիրելով հոգեւոր իշխանութեանց, որպէսզի երբ արարողութեանց ատեն օտար եկեղեցականք ներկայ գտնուին Հայ եկեղեցւոյ մէջ, իրաւունք չունենան մասնակցելու և կամ քարոզ խօսելու: Ասիկա այնպիսի իրաւունք մըն է որ ամէն եկեղեցի կը գործադրէ: Գիտենք որ Հայոց և Յունաց պատրիարքները երբ փոխադարձ այցելութեան կ'երթան պատրիարքական եկեղեցին իջնալով կ'աղօթեն ու կ'օրհնեն ժողովուրդը, բայց սակայն եկեղեցական արարողութեան մաս չի կազմեր: Կը յիշենք որ երկու պատրիարքաց մէջ յարաբերութեան ամենէն ջերմ և սիրալիր եղած պահուն, հանգուցեալ Տ. Խորէն Նարպէյ եպսկ. երբ ուզեց զգեստաւորեալ մասնակցիլ յոյն յուղարկաւորութեան Թափօրի մը, յոյն եկեղեցականք սըրտմտած առին քալեցին, և Նարպէյ Սրբազան առանձին մնաց ննջեցեալին հետ. այս դէպքը ժամանակին իր բոլոր մանրամասնութեամբը գրուած է լրագրաց մէջ, և թեր ու դէմ խորհրդածութեանց առիթ եղած: Հիմայ Կրօն. ժողովն ալ, այս հիման վրայ, իր իրաւունքն է որ ի գործ կը դնէ, և արդէն եկեղեցական կարգապահութեան տեսակէտով ոչինչ կայ քննադատելի այս որոշման մէջ:

Հանրային բնութիւն ունեցող խընդիրներէն երկրորդն է շրջաբերականի մը պատրաստութիւնը, Հայ. Եկեղեցւոյ վարդապետութիւններուն մասին:

Այս շրջաբերականի պարունակութեան մասին որոշ բան մը չի գիտցուիր քանի որ վերջնական կերպով խմբագրուած չէ այն: Ժողովը երէկ միայն պարունակութիւնը որոշելով դիւանին յանձնած է խմբագրութիւնը: Ասոնցմէ դուրս ժողովը կարեւոր խորհրդակցութիւն մըն ալ ունեցած է եկեղեցական ուրիշ խնդրոյ մը մասին, որուն նկատմամբ ալ իր որոշումը տուած է:

—Երէկուան Կրօն. ժողովին ներկայացուեր է նաև կաթողիկոսական կոնդակը, որով լուծեալ կը հռչակուի Թագւոր էֆ. Պարտիզպանեանի և տիկին Վերգինէ Պարտիզպանեանի ամուսնութիւնը: Տիկին Վերգինէ՝ իր ամուսնութիւնը լուծած էր արդէն 20 տարիէ ի վեր. իսկ այս վճռով անոր պաշտօնական դրութիւնն ալ կը լուծուէր քանի որ կաթողիկոսական վճիռը ստանալուն հետեւեալ օրն իսկ պսակուած է ուրիշի մը հետ, Պատրիարքարանէ առնուած թոյլտուութեան համեմատ:

Կրօն. ժողովը, թէպէտ սակից առաջ ի պատասխանի Ս. Հայրապետին հարցման, այս ամուսնալուծութեան նըկատմամբ աննպաստ կարծիք յայտնած էր, բայց այն իրաւունքը որ կերպով մը տրուած է կաթողիկոսին նմանօրինակ ամուսնական և եկեղեցական գործոց մէջ ի հարկին իր վճիռը տալու, այս անգամ գործադրեր է Ն. Ս. Օծութիւնը և լուծեալ հռչակեր է այդ ամուսնութիւնը: Ժողովը լսելէ յետոյ Ս. Հայրապետին առարկութիւնները և այս մասին յայտնած կարծիքը, որոշեր է արձանագրել զայն:

—Կրօն. ժողովը իր երէկի նիստին մէջ զբաղած է նաեւ Էնկիւրիի Առաջն. Տեղապահին խնդրովը, որուն նկատմամբ խօսուած էր մեր երէկի թուով: Որ և է նոր որոշման հարկ չէ տեսնուած, որովհետեւ այս մասին Խառն ժողովը իր վերջնական որոշումը տուած է և Տաճատ Վ.ը Պոլիս կոչած. միայն թէ նոյն թեմը դատարկ չձգելու համար որոշեր է յառաջիկայ Խառն ժողովին ուրիշ ընտրելի մը ներկայացնել:

—Երէկ Տ. Ներսէս եպիսկ. Ասլանեան Պատրիարքարան եկած էր իր պաշտօնին վերաբերեալ մէկ քանի գործերու մասին տեսակցելու Ս. Պատրիարքին հետ: Տ. Ներսէս եպիսկ. մէկ կողմէն ճամբայ ելլելու պատրաստութիւն կը տեսնէ և միւս կողմէն իր ստամոքսի տկարութիւնը կը դարմանէ: Պատրաստութիւնները մէկ շաբաթէն կը վերջանան, իսկ տկարութի՞ւնը, այն ալ հետզհետէ ճամբան պիտի դարմանէ կարծենք. Բայց Վանայ հոգեւոր հովուութեան պաշտօնը ախորժակները այնքան գրգռած է որ դիմումները հետզհետէ կը շատնան. Հուրիկեան Վ. երէկ դիմեց Կրօն. ժողովին և առաջարկեց Վան երթալ իբրեւ հոգեւոր հովիւ: Ժողովը անշուշտ շնորհակալութիւն յայտնելով յիշեալ վարդապետին այս նախանձախնդրութեան համար ... մերժեր է իր առաջարկութիւնը: Աւելորդ է ըսել թէ Հուրիկեան Վ. Թոգատի նախկին առաջն. տեղապահն է զոր դժուարաւ կարելի եղած է Պոլիս բերել և որ յետոյ ինքզինքը եպիսկոպոս հռչակեց Պոյաճըքէօյի եկեղեցւոյն մէջ:

—Իզմիրի նորընտիր առաջնորդ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանի ֆերմանը պատրաստ է, և Պատրիարքարանը կը սպասէ որպէս զի Իզմիրէն հարկ եղած գումարը ղրկուի ֆերմանը Բ. Դուռնէն առնելու համար: Յիշեալ ձեւակերպութիւնները կատարելու համար հարկ եղած միջոցները չեն ուշանար կարծենք, և Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազան մօտ օրէն կարող կ'ըլլայ իր թեմը երթալու:

—Մեր սիւնակներուն մէջ արդէն առիթը ունեցանք Վանի կարօտեալներուն համար հաւաքուած գումարներու յիշատակութիւնը ընել: Այսօր կը փութանք նաեւ ի վեր հանել մեր յարգոյ պաշտօնակից Աչէ-էյի այն փոյթեռանդութիւնը, որով յառաջիկայ Ծաղկազարդին պիտի հրատարակէ «բարեգործական-գրական» բացառիկ թերթ մը, անոր հասոյթը ամբողջովին Վանայ կարօտեալներուն յատկացնելով: Յիշեալ բացառիկ թիւին գինները պիտի ըլլան 100 փարայէն 20 ղրշ:

—Կրօնական ժողովը գումարուեցաւ երէկ Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ, Նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և Ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս Արքեպիսկ. Յովհաննէսեանի:

1. Կեսարիոյ Տ. Աբրահամ այրիացեալ քահանան վարդապետական վեղար ընդունելու փափաք յայտնած ըլլալով, խնդրին քննութիւնը յանձնուած էր Տ. Տրդատ Ծ. վարդապետին: Ժողովը Տ. Տրդատ վարդապետի տեղեկագրէն իմանալով որ յիշեալ քահանան վարդապետական հմտութեանց հարկաւոր պաշարը չունի, մերժեց անոր առաջարկութիւնը:

2. Ստեփան եպիսկ. Սանտալճեանի դէմ գանգատներ հասած էին Պատրիարքարան թէ անյարմար ընծայացուներ քահանայ կը ձեռնադրէ. Ժողովը որոշեց ազդարարել թէ մինչեւ որ ընծայացուն Առաջնորդարանէն վաւերացեալ պաշտօնագիր չունենայ ի ձեռին, զայն քահանայ չի ձեռնադրէ, եթէ նոյն իսկ Թաղ. Խորհրդոյ կամ ժողովրդեան կողմէ ներկայացուած ըլլայ:

3. Սօֆիայի Թաղ. Խորհուրդը խնդրած էր ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետէն որ տեղւոյն Տ. Արիստակէս քահանայ Փէշլեանի լանջախաչ մը շնորհէ ի վարձատրութիւն անոր բարւոք ծառայութեանց, և Ն. Ս. Օծութիւն նկատելով որ Պուլկարիոյ հովուութիւնը Պատրիարքարանի յանձնըւած է, յանձնարարած էր որ խնդիրը Պատրիարքարանին ներկայացուի: Ժողովը նկատողութեան առնելով մերժեց Սօֆիայի Թաղ. Խորհրդին խնդիրը:

4. Բերայի աւագերէց Միքեան Տ. Յովհաննէս քահանան հրաժարագիր ղրկած էր աւագերիցութենէ. միւս կողմէ Թաղ. Խորհուրդն ալ խնդրած էր որ քահանայական այս անվերջ խնդրէն՝ Կրօն. ժողովը ազատէ զինքը: Այս մասին վերջնական որոշում մը տալու համար, ժողովը որոշեց Տ. Գէորգ քահանան յառաջիկայ նիստին հրաւիրելով, խնդրին վերահասու ըլլալէ վերջը կարգադրել զայն:

5. Կէտիք Փաշայի Թաղ. Խորհուրդի խնդրանաց համաձայն, որոշեց տեղւոյն եկեղեցւոյն վրայ քահանայ ձեռնադրուելու արտօնութիւն տալ երաժշտադասատու տիրացու Մաքսուտ Պալֆայեանի. ուստի յանձնարարեց պատրիարքական փոխանորդ Սրբազանին կատարել այդ ձեռնադրութիւնը:

6. Տ. Գէորգ Վ. Իբրիխանեան Մարգուանի վանքին ներկայ վիճակին վրայ տեղեկագիր մը յղած էր. Ժողովը այդ գրութենէն տեղեկանալով միանգամայն թէ Տ. Զենոբ փիլոնազուրկ քահանան ուսուցչութեան պաշտօն կը վարէ, որոշեց արգիլել զայն ուսուցչութենէ:

7. Լիմ անապատի միաբանները խնդրած էին Պատրիարքարանէ՝ որ տեղւոյն Տ. Յովսէփ եպիսկոպոսը պատրիարքական կոնդակով վանքին վանահայր կարգուի. Ժողովը որոշեց հարկ եղած կոնդակը տալ, յանձնարարելով միանգամայն որ Տ. Յովսէփ եպիսկոպոս Վանայ առաջնորդարանի հետ խորհրդակցութեամբ կ'արգադրէ յարաբերական բոլոր խնդիրները:

8. Տիարպէքիրի Առաջն. Տեղապահ Տ. Եզեկիէլ Վ. Եսամեճեան արձակուրդ խնդրած էր, Պոլիս գալով իր անձնական տկարութիւնը դարմանելու համար. Ժողովը յարմար չդատեց որ այս միջոցիս իր վիճակէն բացակայի, և որոշեց յանձնարարել որ իր թեմերուն մէջ պտոյտներ կատարելով, իր խախտեալ առողջութիւնը կազդուրէ։ (Տեւ Տր Երէկի Բրոնէկը)։

9. Բաղէշի Առաջն. Տեղապահ Տ. Եզնիկ Ծ. Վ. Գալֆաքճեան, Բարձրահայեաց վանքին Փոխ-Վանահայր Տ. Ցակոբ վարդապետի ծերութեան պատճառաւ գործէ քաշուած ըլլալը տեղեկագրած և հրահանգ խնդրած էր։ Ժողովը անոր խոհականութեանը յանձնեց պարտ ու պատշաճին գործադրութիւնը, յիշեցնելով միանգամայն թէ նոյն վանքը կարելի չէ առանց Վանահօր թողուլ։

10. Ժողովը որոշեց որ Ֆիլիպէ գտնուող Տ. Արսէն Վ. Վեհունի Իսլիմիայի եկեղեցւոյն մէջ պաշտօնավարէ մինչեւ որ իր մասին վերջնական կարգադրութիւն մը ըլլայ։

—Աղթամարայ Վանական Խորհուրդը իր առաջին նիստը գումարեր է յունվար 11ին, և իր դիւանը կազմելով Ներկարարեան Տ. Եզնիկ վարդապետը ատենապետ և Զատոյեան Տ. Դանիէլ վարդապետը ատենադպիր ընտրեր է։ Վանական խորհուրդը իր երկրորդ նիստին մէջ Զարահանի Ս. Նշան վանքին վանահայր կարգած է Տ. Եզնիկ վարդապետը։

—Մշոյ Ս. Առաքելոց վանքի որբանոցին վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդուած են։ Որբանոցի բացումը տեղի ունեցած օրէն, որբոց թիւը աւելցած է և այժմ կը հասնի 46ի։ Վանքին մէջ գտնուած երկու ուսուցիչները բանական չհամարուելով, Առնոց գիւղի Տ. Մուշեղ քահանան բարոյախօսութեան և հայերէնի ուսուցիչ կարգուած է։ Որբանոցի դասերը կ'աւանդուին Ուսում. Խորհրդոյ ծրագրով։ Որբանոցի բոլոր գործերը կը վարէ առաջնորդական փոխանորդը։

—Ճէպէլը Պէրէքէթի Էքպէս և շրջակայ գիւղերու հոգեւոր հովիւ կարգուած է Իսկէնտէրուն գտնուող Տ. Կարապետ քահանան։

—Զմիւռնիոյ Առաջն. Տեղապահ Տ. Կորիւն վարդապետի յանձնարարական գրերը՝ Պատրիարքարանէ ղրկուեցան տեղւոյն կուսակալութեան։

—Կրօն. Ժողովը իր երէկի նստին մէջ որոշեր է Խառն ժողովի յառաջիկայ գումարման Ամասիոյ տեղապահութեան համար ընտրելի առաջարկել վանքեան Տ. Արիստակէս Վ.ը։

—Նէլիպօլուէն մեզ կը գրեն թէ տեղւոյն Ս. Թորոս եկեղեցւոյն մէջ անցեալ շաբաթ օր հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեր է Քաբամաճեան Թորոս էֆ.ի հոգւոյն՝ որ Պոլիս մեռած էր անցեալները։ Նամակագիրը կը յիշէ թէ հանգուցեալը մեծապէս նպաստած էր տեղւոյն եկեղեցւոյն և վարժարանին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Բ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհուեցաւ բժշկական վարժարանի վիրաբուժութեան ուսուցիչ Մազհար փաշայի, և սպայակոյտի անդամ գնդապետ Եավէր պէյի։

ԿԱՅՍ. ԲԱՐԵՒՆԵՐ.—Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ իր կայս. բարեւները ղրկել Մանաստըրի կուսակալ Ապտիւլ-Քէրիմ փաշայի, ի նշան իր բարձր համակրութեան։

ԳԵՐՄԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ի պատիւ առջի օրը կայս. պալատին մէջ տրուած հացկերոյթին ատենը, Վեհ. Սուլթանին աջ կողմը նստած էր Գերման դեսպանը, ձախ կողմը Մեծ Եպարքոսը, և դիմացը՝ գնդապետ Հայնցէ ֆոն Բրանդքի։ Ասոնցմէ զատ ներկայ էին նաև Թուրքիոյ ծառայութեան մէջ գտնուող գերման սպաները։ Ճաշէն ետքը Վեհ. Սուլթանը գերման դեսպանին հետ երկարօրէն տեսակցեցաւ։ Ֆոն Բրանդքի և Մ. Թէլթա ալ ներկայ գտնուեցան այս տեսակցութեան։

ԼՈՐՏ ՌՈԶՊԵՐԻ ի պատիւ առջի իրիկունը անգլ. դեսպանատան մէջ տրուած հացկերոյթին ներկայ էին Ռուսիոյ, Աւստրիոյ, Մ. Նահանգներու և Հոլանտայի դեսպանները, և ուրիշ անձնաւորութիւններ։ Լորտը երէկ առաւօտ այցելեց անգլ. դեսպանին։ Կէս օրուան մօտ, պտոյտ մը ըրաւ քաղաքին մէջ։ Մինչեւ շաբաթ պիտի մնայ Պոլիս։ Ուրբաթ ներկայ պիտի գտնուի Սելամլըքի հանդէսին, և յետոյ պատիւ պիտի ունենայ ներկայանալու Վեհ. Սուլթանին։ Գիշերները իր Բաթանիա զրահաւորին մէջ կ'անցընէ։

ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՍԵՐՊ սահմանագլխոյ յանձնաժողովին պատուիրակները ի մօտոյ խորհրդակցութիւններ պիտի կատարեն, սահմանագլխոյ հանդարտութեան համար ձեռք առնուելիք միջոցներուն վրայ։

ՄԱՈՒԶԵՐԵԱՆ ՓԱՄՓՈՒՇՏՆԵՐ.—Մօնիթէօռ կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը ո՛չ թէ գերման, այլ աւստրիական տան մը հետ պայմանագիր կնքած է, Մաուզերեան փամփուշտներ պատրաստելու յատուկ գործիքներ հայթայթելու։ Անիկայ ապացոյց է կայս. կառավարութեան հոգածութեան՝ ռազմամթերքի կատարելագործութեան մասին, ինչպէս նաեւ Աւստրիոյ յառաջդիմութեան՝ ճարտարագործութեան այդ ճիւղին մէջ։

ՎԵՆԵՏԻԿԻ առողջապահական համաժողովին որոշումները մէկ քանի վերապահումներով միայն ընդունուած են Թուրքիոյ կողմէ։

ԵՒՄԵՆԻ ՆԱՀԱՆԳԻՆ մէջ կազմուելիք ոստիկան զինուորաց վաշտին համար հրահանգ ղրկուեցաւ որ ամէն կերպով պատուաւոր և անաղարտ մարդիկ ընտրուին։

ԳՈՐԾԱԿՑԱԿԱՆ (գօօբէրաթիֆ) ընկերակցութիւն մը կազմուած է մայրաքաղաքիս մէջ, Թուրքիոյ բերքերուն օտար երկիրներու մէջ վաճառման աշխատելու նպատակով։ Կ'աշխատուի պաշտօնական արտօնութիւն ստանալ։ Իգտամ փափաք կը յայտնէ որ խոշոր դրամատէրեր ալ նմանօրինակ ընկերութիւններ կազմեն։

ՀԱՐՈՒՍՏ ՆԱՒԹԻ ԱՂԲԻՒՐ մը գտնուեր է Վանի Կեվաշ գաւառակին մէջ։ Կ'ըսուի որ եթէ այդ աղբիւրը շահագործուի, մեծապէս օգտակար պիտի ըլլայ ո՛չ միայն Վանի, այլ եւ շրջակայ գաւառներուն, ուր քարիւղը՝ ծովեզերքի հեռաւորութեան պատճառաւ՝ օխան հարիւր փարայի կը ծախուի, և ձմեռը երբեմն մինչեւ վեց ղրուշ կ'ելնէ։

ՄԵԾ ՇՈՒԿԱՅԻ խանութներէն թէ՛ անոնց որ երկրաշարժէն վնասուած և նորոգուած են, և թէ չվնասուողներուն ի նորոյ գներ պիտի դրուին կայս. Իրատէով։ Թէեւ կալուածի մը նոր գին դրուելու ատեն պէտք է որ հին տուրքերը վճարուած ըլլան արդէն, բայց չուկայի խանութներուն համար բացառութիւն պիտի ըլլայ։ Առանց հին տուրքերը գանձուելու նոր գներ պիտի դրուին, եւ յետոյ կալուածատուրքերը պիտի գանձուին՝ մինչեւ նոր գին դրուած թուականը հին գնին վրայ, և այն թուականէն ասդին՝ նոր գնին վրայ։ Գիները որոշելու պաշտօնը յանձնուած է Մալիէի գնահատիչ Փիլիպպոսեան Օհան և Իսմայիլ էֆ.ներուն։

ՔԱՐԱՓԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ կարծես իրեն բան գործ ըրած է վաճառականներուն դէմ ամէն օր մէյ մէկ տեսակ դժուարութիւն յարուցանել. ասոնք՝ առեւտրական աշխարհի հետ բոլոր գործ ունեցողներուն յայտնի են։ Այս շարքին մէջ յիշատակելի են քարափին վրայ բաց օդին մէջ ապրանքներուն մնալը, կամուրջին ծայրէն մինչեւ մաքսատունը տակաւին երկաթէ վանդակ մը շինուած չըլլալը, քարափ հանուած ապրանքներու մասին ապօրէն գործողութիւններ ըլլալը, շոգենաւերուն բացը չիջնելու մասին տրուած հրամանին տակաւին չգործադրուիլը, Լոյտի շոգենաւերուն միշտ բացը կենալը, ճամբորդներու գոյքերուն նկատմամբ քարափի պաշտօնէից կողմէ եղած անճահ վարմունքը, վաճառականներու ապրանքէն չափազանց տուրք առնուիլը՝ որու մասին մէկ քանի պատուաւոր վաճառականներ բողոքագիր տուած են Մաքսատան տեսչութեան։ Այս և նմանօրինակ պարագաներ ստիպողութիւն կուտան վճռական տնօրէնութեան մը կայս. կառավարութեան կողմէ, որուն բոլոր պաշտօնատուններուն նկատմամբ ունեցած յանձնառութիւնները կատարումին մէջ կը թերանայ Քարափի ընկերութիւնը։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ.—Մէքքէի մէջ դէպք չը կայ։ Ճիտտէ՝ կիրակի 4 մահ, երկուշաբթի 8 մահ 3 դէպք։ 15 օր առաջ Մէքքէի մէջ ժանտախտէ բռնուող Պուխարացին բժշկուելով, առողջապահական շղթան վերցուած է։ Գամէրանի մաքրանոցին մէջ ժանտախտէ բռնուողն ալ առողջացած է։ Ամէն միջոց ի գործ կը դրուի, որպէս զի հիւանդութիւնը առողջապահական շղթայէն դուրս չտարածուի։

ՍԱՌԱԾ ԿԱԹ.— Հունգարիոյ առեւտրական նախարարութեան պաշտօնեայ անձ մը՝ ուղեւորութիւն կ'ընէ, սառած կաթ ներածելու համար Արեւելքի մէջ։

ՍԵՐՊ ԴԵՍՊԱՆԸ նոր դիմումներ ըրաւ յոյն Պատրիարքարանին, որպէս զի Սքիւպի մետրապոլիտ անուանուի նոյն թեմի տեղապահ արքիմանտրիտ Ֆիրմիլիանոս։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ Պարտուց Վարչական Խորհուրդին Նախագահ հրամանատար Պէտժէ առջի օրը Բարիզ գնաց արձակուրդ ձեռնելով, իր կնոջ հիւանդութեան լուրը առնելուն վրայ։

ՍԵՒ ԼԵՐԱՆ իշխանը հեռագրաւ Վեհ. Սուլթանին շնորհակալութիւն յայտնած ըլլալով իրեն նուիրուած զբօսանաւին համար, Ն. Կ. Վեհափառութիւնը պատասխանելով, իր անխախտ բարեկամութիւնը յայտնեց իշխանին, որ կ'ըսուի թէ մօտոյ Պոլիս պիտի գայ։

ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՀԵԼԼԷՆ հիւպատոսական դաշնագրի կնքման յանձնաժողովը առջի օրը նոր գումարում մը ունեցաւ։ Այս յանձնաժողովին Հելլէն պատուիրակներէն Մ. Սթէֆանու թէև Աթէնքի երեսփոխանական ժողովին անդամ ընտրուած է, բայց Կ. Պոլսէն չպիտի մեկնի, մինչեւ որ հիւպատոսական դաշնագիրը չկնքուի։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.—Մարտ 13էն 20 (Ը. Ե.) 303 հոգի մեռած են մայրաքաղաքիս մէջ. 2ը կեղծմաշէ, 2ը հարսանիթէ, 8ը ծաղկախտէ և 10ը ժանտատենդէ։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ կամաւոր նաւատորմէն շոգենաւ մը առջի օրը նաւահանգիստէն անցաւ դէպ ի Վլատիվօստոք, ուր 500 Ռուս գաղթականներ կը տանի։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՆ 30,000 ոսկիի նոր վճարում մ'ըրաւ Մալիէին, որուն հետ 1314 ելմտական տարիին հաշիւները կարգադրեց։

ՏՐԱՊԶՈՆԻ մաքսատան 1314 տարւոյ հասոյթը 1313 տարիի հասոյթէն 2,600,000 ղրշ. աւելի եղած է։

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ թնդանօթներու թիւն աւելցնել որոշուած է։

ՆՈՂԿԱԼԻ ՈՃԻՐ.—Աթէնքի լրագիր մը կը պատմէ թէ Մառի Զուրա անուն 13 տարեկան աղջիկ մը, որ իր մօրաքրոջ հետ կ'ապրէր. այս վերջինին և ուրիշ վայրագ կնոջ մը կողմէ Իզմիր տարուելով վատահամբաւ տան մը ծախուեր է։ Աթէնքի ընդհանուր դատախազութեան կողմէ իրողութիւնը տեղեկագրուեցաւ Իզմիրի ոստիկանութեան, որ շուտով երեւան հանեց երկու ոճրագործ կիները և բանտարկեց զանոնք։ Մառի անմիջապէս ազատուեցաւ և հիւանդանոց տարուեցաւ։

ՊԷՐՈՒԹԻ քարափի ընկերութիւնը՝ նոյն նահանգին մէջ Թրաբլուս շինելու իրաւունքը փոխանցեր է Շամ-Հորան երկաթուղւոյ ընկերութեան։

ՀԱՄԻՏԻԷ հեծելագունդի տեղակալ Բէշիր պէյ որ կայս. Բ. զօրաբանակին անցած էր, Արճէշէ ճամբայ ելաւ դէպ ի Ազր. Պոլիս։

ԶԳԱՆԶՈՒԱԾ ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ մասին Սէրվէթ կ'ըսէ թէ քանի որ շարունակուի՝ առանց կալուածական տուրքերու ամբողջ վճարումին՝ արտօնութիւն չտրուիլ հինցած շէնքերու նորոգման, աղքատ տանը տէրեր պիտի չկրնան իրենց շէնքերը նորոգել, տուրքերը պիտի դիզուին շարունակ, ու շէնքերը պիտի մնան փլփլած ու խարխլած։ Ուստի պէտք է տարբեր տնօրինութիւն մը ընել։

ԿԱՅՍ. ՆԱՒԱՐԱՆԻՆ մէջ, անցեալ 1314 ելմտական տարիին միջոցին նորոգուած են 91 նաւեր, 37ը կառավարութեան կը պատկանէր, 46ը Մահսուսէի, 3ը Կուրճի ընկերութեան, 1ը իտալական և 1ը ռումանական։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ մէկ գիւղը առողջապահական շղթայի տակ առնուած էր, փոխանցիկ հիւանդութիւն մը երեւան ելած ըլլալուն համար։ Քննութենէ մը հասկցուեցաւ թէ պարզ հիւանդութիւն մըն է, որ առաջ եկած է անցեալ տարի արջառներու մէջ ծագած հիւանդութենէն մեռնող կենդանիներու դիակներուն փողոցները մնալէն։ Հետեւաբար առողջապահական շղթան վերցաւ։

ՎԱՅՐԱԳ ԿՆՍՐԱՅՐ ՄԸ.— Մանաստըրի գիւղերէն մէկուն մէջ Սիւնպիւլէ անուն հարսի մը կեսրայրը կ'ուզէր իր հարսը խեղդել, առարկելով թէ իրեն պէ-յէ- ըրած է։ Հարսին կեսուրը և ամուսինը դժուարաւ կրցան ազատել զայն այդ վայրագ մարդուն ձեռքէն, որ ձերբակալուեցաւ։

ՈՃԻՐ.—Առջի գիշեր ծխախոտի մաքսախոյզ Զաքէը, Ղալիպ և Գարթալցի Մէհմէտ մինչ 40 օխա ծխախոտ կը փախցնէին Սիլիւսար Սէյտ Ահմէտ Տէրէսիէն, Բէժիի դէպերուն կողմէ հետապնդուելով, մաքսախոյզներէն Ղալիպ րէվոլվէրով ձախ սրունքէն ծանրապէս վիրաւորեց Բէժիի դէպերէն Հասան էֆ.ն։ Քիչ յետոյ ոճրագործները ձերբակալուեցան։

—Առջի գիշերը Ղալաթիա երգեցիկ սրճարանի մը մօտ Սինոպցի Ահմէտ փուքէն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ անծանօթ չարագործէ մը։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՅԻ վիճակահանութենէն 1000 ոսկի վաստկող Էտիրնէցի Հասան էֆ.՝ այդ գումարին 300 ոսկին նուիրած է նոյն հաստատութեան։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ՝ հանգուցեալ Նասրէտին Շահին կինը՝ Չէյնէթ-իւս-Սալթանաթ՝ որ Պոլիս եկած էր, երէկ Հիճազ ուղեւորեցաւ ուխտի։

ՄՈՒՏԱՆ ԱՅԻ գծին համար Եւրոպա ապսպրուած շոգենաւը այսօր Կ. Պոլիս կը հասնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾ.— 800 թօնոնոց Օսմ. առագաստանաւ մը որ Միջերկրականէ Պոլիս կուգար, Պապադալէի կողմը Բանիմալէօն ընկերութեան մէկ շոգենաւին զարնուելով ընկղմեցաւ։ 4 նաւաստիները ազատուելով Իզմիր տարուեցան, նաւապետը խղդուեցաւ։

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք Դ. Երեսին մէջ «Գիտական էջեր»ը և «Դէպ ու Դէպ»։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ
ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 21 Մարտ.—Վճռաբեկ Ատեանը իր բոլոր մասերով գումարուեցաւ, և ամբողջ նիստը նուիրուեցաւ Տրէյֆիւսի գործին։ Կարդացուեցաւ ընդհանուր դատախազ Պ. Մանոյի ամբաստագիրը. որ կը վերջանար տիկին Տրէյֆիւսի՝ վերաքննութեան համար ներկայացուցած պահանջի խնդրովը։ Վճռաբեկ ատեանը որոշեց վիճաբանութեան դնել տիկին Տրէյֆիւսի ալերսագիրը, և անոր դատաւորներու կողմէ մերժուած ըլլալու պարագան։ Իր վերջնական որոշումը պիտի տայ յառաջիկայ ապրիլ 4ին։

—Ծերակոյտին մէջ Պ. Ֆապր ետ պիտի առնէ իր հարցապնդումը «Բաթ-ռ Ֆրանսէզ»ի կողմէ սպաներու դէմ եղած վարմունքներուն համար։ Պատերազմական գործոց նախարար Պ. Ֆրէյսինէ, որոշած է հակառակ հարցապնդումին ետ առնուելուն, յայտարարել թէ ինքը բացարձակապէս հակակիր է «Բաթ-ռ Ֆրանսէզ»ի միութեան քամիթէի վարմունքին. բայց պէտք է սա ալ գիտնալ թէ բանակը ամէն տեսակ յարձակումէ վեր պէտք է ըլլայ։ Ցետոյ պատերազմական նախարարը պնդեց որ ծերակոյտը կատարեալ վստահութիւն ունենայ բանակին վրայ։ Միջադէպը գոցուեցաւ առանց քուէարկութեան դրուելու։

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻՋԵՒ

ԼՈՆՏՈՆ, 21 Մարտ.— Կը հաստատուի թէ Վերին Նեղոսի խնդրի մասին Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ վերջնական համաձայնութիւն մը պէտք է գոյանայ Լորտ Սոլզպէրիի դէպի Ֆրանսա ճամբայ ելլելէն առաջ։ Անգլիոյ նախարարապետը ճամբայ պիտի ելլէ 22 մարտ չորեքշաբթի (այսօր), Ֆրանսա երթալու համար։

ՊԷԼԿՐԱՏ.—Լուր կը շրջի թէ Նախարարական տագնապ մը մօտալուտ կ'երեւայ։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ ՆԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԽՆԴՐԷ

ՀՌՈՄ, 21 Մարտ.—Չինական կառավարութիւնը ներողութիւն խնդրեց Իտալիայէ, այն վարմունքին համար որով Պ. Մարթինոյի ծանուցագիրը մերժուած էր, և փափաք յայտնած է որ ուրիշ օրինակ մը մատուցուի իրեն յիշեալ ծանուցագրէն։

[Անհրաժեշտ կը սեպենք յիշեալ հեռագրին վրայ դարձնել հեռագրական գործակալութեան ուշադրութիւնը. որովհետեւ անոր բովանդակութիւնը հաղորդած ենք աւելի մանրամասն կերպով մեր երկուշաբթի օրուան թիւին մէջ, Վիէննայի և Պետերբուրգի թերթերէն առնելով։ Պէտք է վերջ մը տալ հինցած իրողութիւնները իբրեւ նորութիւն քշելու դրութեան։]

ԽՄԲ. ՏԱՆՕԹ.

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.—Հաւանական կը հեռագրուի թէ՝ Մ. Նահանգներու կառավարութեան կողմէ Քուպայիներուն ղրկուած 3 միլիոն տոլարը հասած է հոն։

ՊԵՐԼԻՆ.— Ռայխսթակին տուած որոշման համաձայն, Գերմանական բանակը պիտի կազմեն 625 վաշտ հետեւակազօր, 482 գումարտակ հեծելազօրք, 574 խումբ ցամաքային, 38 վաշտ ամրոցներու թնթանօթաձիգ, 26 վաշտ ճամբայ հարթող զօրք, 11 վաշտ հեռագրական և երկաթուղիի գործերու համար և 23 վաշտ ալ զանազան յանձնարարութիւններ միջնորդող։ Սպաներու, վիրաբոյժներու և պաշտօնական մարմիններու թիւը պիտի որոշուի իւրաքանչիւր տարի։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

Գիները այսօր քիչ մը բարձր են, Գօնս.ը որ երէկ մինչեւ 24-31 փարայ եղած էր, նմանապէս Երկ.ն՝ որ 117½ Ֆնք. էր, այսօր գործ եղաւ առաջինը 25 ղշ.ի և երկրորդը 119 Ֆր.ի հաշուով։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

Օսմանեան Փօնսօլիտէ	
Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	24.35
Այս առտու բացուեցաւ	25.—
Սէրի B	45.75
» C	28.—
Թուրքի Երկաթուղի	
Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	118.50
Այս առտու բացուեցաւ	119.—
Բէժի	285.—
Թրամվայ բաժնեթուղթ	7.30
» ժուիսանս	2.30
» Պորտաթուղթ	502.—
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	4.20
8 օրուան իսթիգրազ 1000ի համար	2.20
1 » » »	1.30
Դրամներու ընթացքը	
Մէճիտիյէ արծաթ	108.03
Մէթալիք	94.20
Անգլիական ոսկի	110.06
Ֆրանսական ոսկի	87.19
Փրիմ	51.06
Ռուպլի թղթադրամ	8.56

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ 21 Մարտ	
Անգլիական փօնսօլիտէ Անգ. ոսկի	110.50
Օսմ. Փօնսօլիտէ Սէրի B	45.75
» » » C	27.—
» » » D բաց.	22.37
» » » D գոց.	22.50
Փոխան. Բարիզի վրայ	25.135
ԲԱՐԻԶ 21 Մարտ	
Ֆրանսական բաժին 3% Ֆր.	102.20
Օսմ. Փօնսօլիտէ Սէրի B	46.30
» » » C	26.70
» » » D գոց.	22.75
Թուրքի Երկաթուղի	119.50
Բէժի	285.—
Օսմ. Պանքա	565.—
Գրէտի Լիոնէ	899.—
Օսմանիէ	405.—
Օսմ. Մաքսատուն	500.—
Թրանսվալ	16.—

ԳԻՏԱԿԱՆ ԷՋԵՐ

Մոքսահ երդինէը Խիսթ զբաղուր Իսյն մըն է. —Մ. Արլուէնի կատարած փորձերուն: —Հարիւ մը տ նը Խոսի:

Մեզմէ ո՞վ խորհած է որ մարդուն քրտինքը գօրաւոր թոյնի մը բոլոր հանգամանքները ունի: Այսօր այս մասին բնաւ տարակոյս չկայ, շնորհիւ Լիոնցի գիտնականի մը, Մ. Արլուէնի կատարած փորձերուն: Երիտասարդ բրօֆէսէօրը խնամքով զատած է երկու սեռէ առողջ անձեր, որոնք իրենց բովանդակ կեանքին մէջ ծանր հիւանդութիւն մը երբէք ունեցած չեն: Ուրեմն, այս պայմաններուն մէջ կատարուած ուսումնասիրութիւնը ամէն երաշխաւորութիւն կը ներկայացնէ:

Արդ՝ Մ. Արլուէն օր մը ձեռք անցուց աւուիէ ներքնաշապիկ մը, զոր կատաղի պարող մը ամրողջ գիշերն իր վրայ կրած էր: Այս զգեստին ծծած քրտինքը առնելով, գիտնական փորձարկուն՝ անով ներարկումներ ըրաւ պզտիկ անմեղ խոճկորներու և ոչ նուազ անվնաս ճագարներու երակներուն մէջ: Արդիւնքը շուտով երեւան եկաւ: Քանի մը վայրկեանէն այս անտեղեակ զոհերը չանթահար ինկան, սաստիկ թունաւորման մը բոլոր ախտանիշերով: Փորձերը ասով չվերջացան: Մահահարի ներքնաշապիկին յաջորդեց զոյգ մը ձեռնոց որ կը վերաբերէր պարուհիի մը: Ձեռնոցներէն առնուած հեղուկը նոյնպէս ներարկուեցաւ ուրիշ շատ մը կենդանիներու: Գրելու համար պէտք եղածէն շատ աւելի քիչ ժամանակի մէջ խեղճ զոհերը սոսկալի չարչարանքներով մեռան:

Մ. Արլուէն ուզեց նաեւ գիտնալ, թէ մարդուն արտաշնչութեան արդիւնքը՝ ամէն պարագաներու մէջ սասկ զարհուրելի թոյն մը կը պարունակէ՞ թէ ոչ: Ուստի կրկնեց իր փորձերը, այս անգամ գործածելով բաղնիք գացող մարդու մը քրտինքը, ուրկէ ներարկումներ ըրաւ ուրիշ շատ մը տարաբաղդ կենդանիներու: Արդիւնքները զգալապէս տարբերեցան: Թէեւ այս կենդանիները իրենց ջղաձգութիւններովը յայտնեցին թունաւորուած ըլլալնին, բայց չմեռան:

Այս տարբեր փորձերէն ելած հետեւութիւնները խիստ չհեկեան են, ղրս Լիոնցի գիտնականը հետեւեալ կերպով կ'ամփոփէ: Մարդուս քրտինքը շատ գօրաւոր թոյն մը կը պարունակէ, եթէ անիկայ տեւական չանքէ մը կամ ջղային աշխատութենէ մը առաջ եւ կամ է:

Կ'երեւայ որ նախնիք ալ դիտած էին քրտինքին այս հանգամանքը, վասնզի իրենց նետերը թունաւոր ընելու համար, այս հեղուկին մէջ կը խօթէին:

. . . Մ. Տրուօ, Բարիզի խուլ-համրերու վարժարանին բրօֆէսէօրը, Լա Նէնէօթ մէջ կը պատմէ թէ 23 տարեկան համր բայց ոչ խուլ երիտասարդ մը վերջերս յանկարծ սկսեր է խօսիլ, բարոյական ու նիւթական սաստիկ ճիգի մը հետեւանքով: Այս երիտասարդը, խուլ-համրերու վարժարաններուն մէջ գործածուող մեթոտին չնորհիւ գրել ու կարդալ սորված էր: Կը հանկրնար ուրիշի մը բառը, բայց ինքը միայն նշաններով կամ գրելով կրնար պատասխանել: Օր մը, տղան ծխելու անդիմադրելի փափաք մը զգաց, բայց ի զուր ջանաց իր միտքը հասկցնել գինքը չընձեռողներուն: Իր տատմադրութեան տակ, այդ միջոցին, ո՛չ թուղթ, ո՛չ մատիտ և ո՛չ գրիչ ունէր: Ուստի սոսկալի բարկութիւն մը զգաց, և, յանկարծ, ընդհանուր զարմացման մը մէջ, քանի մը անգամ իրարու ետեւէ արտասանեց ծխախոտ բառը: Անկէ ի վեր, նախկին համրը կը խօսի, բայց ոչ սահուն կերպով, վասն զի լեզուն երկար ատեն անգործ մնալով, բնականաբար չէր կրնար դիւրաշարժ ըլլալ:

Մ. Տրուօ այս երիտասարդին համբութիւնը կը վերագրէ խօսելու ծառայող գործարաններուն չափազանց տկարութեան, որ համրին կողմէ եղած բարոյական ու նիւթական սաստիկ ճիգէ մը յաղթուած էր:

Այս յանկարծական բժշկութիւնը, որչափ ալ զարմանալի ըլլայ, հազուագիւտ չէ իր տեսակին մէջ: Պատմութեան մէջ ալ տեսնուած են համբի պօրաւոր ճիգի հետեւանօք խօսող համրեր:

Ս. Ռ. ՋԷՕՄԼԷՖՖԵԱՆ

ԴԷՍ ՈՒ ԴԷՆ

Ք. ՃԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐԸ... ՀԱԻՆՈՑԻՆ ՄԷՋ.—Աչխարհի ամէնէն խոնարհ բառները անգամ չեն խուսափիր գիտութեան իչխանութենէն: Աւիկայ կը հաստատուի ամէն օր: Այսօր ալ հաւնոցին մէջ կը մտնէ եղեքտրականութիւնը: Հաւնոցի տէրերուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի: Ա՛լ պէտք չկայ անօգուտ հաւեր անուցանելու, և կարելի է մեծ խնայողութիւն ընել պաչտօնեաներու մասին: Ա՛լ հաւերու ածելու մասին ապահով կրնանք ըլլալ:

Մասնագիտական թերթ մը, էլեքթրիչէն, կը ծանուցանէ թէ Ամերիկայի հաւաբոյծները միջոցը գտած են 30 % աւելցնելու հաւկիթի արտադրութիւնը:

Այս գիւտը ըրած է հանճարեղ ամերիկացի մը, որ նչմարելով թէ իր հինգ հաւերէ չորսը միայն կ'ածեն, և հետեւաբար 20 % աւելորդ հաւ կը սընուցանէ, միջոց մը փնտռեց որով կարելի ըլլար որոչել ածան հաւերը:

Բայց ինչպէ՞ս տեսնել հաւերուն մարմինին մէջ, որուհետեւ համար անոր ներքին կազմուածքը: Հոս կը սկսի Ք, ճառագայթներուն դերը:

Պարզապէս Ք. ճառագայթներու գործիք մը բերել տուաւ Սան Ֆրանչիսքոյէն, որուն միջոցաւ մէկ ժամուան մէջ կրցաւ 40 հաւ քննել, և դիւրութեամբ որոչել չատ ածողները՝ գէչերէն:

Այս վերջիններուը մէկդի թողուով, ածան հաւերը միայն գիրցնելու հոգ տարաւ, և այս գեղեցիկ գիւտին չնորհիւ հանճարեղ Ճանքին 30 % աւելի չահ ունեցաւ:

Բայց պէտք է գիտնալ թէ ամէն հաւատէր միևնոյն միջոցին չի կրնար դիմել, որովհետեւ Ռէօնթկէնեան ճառագայթներու գործիքը չատ սուղ է: Ուստի փոքր հաւատէրները պէտք է ապասնն գոնէ առ՚այժմ:

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ մը զոր պատրաստած են 70,000 գերման ուսուցիչներ, կը հակցուի թէ Գերմանիոյ նախնական վարժարաններու աչակերտներէն 500,000 հոգի դասի ժամերէն դուրս և մանաւանդ իրիկունները զանազան աչխատութիւններ կ'ընեն, ինչպէս են լրագրի վաճառում, կրկէսներու մէջ ծառայութիւն եւն.: Աւիկայ չատ ցաւալի է, քանի որ 771 հազար չափահաս մարդիկ կան անգործ, ինչպէս կ'երեւայ վերջին վիճակագրութենէ մը:

ԹՐԱՖԱԼԿԱՐի ՆԱԻԱՄԱՐՏԻՆ վերջին մեացորդը, Միքայէլ Ֆարել, Լոնտոնի Հուայթչափէլ թաղին մէկ հիւանդանոցին մէջ մեռաւ 106 տարեկան: Աւիկայ նաւատի էր Վէլինկթըն մարտանաւին մէջ, և ինքն էր որ ծովակալ Նէլսընի մատուց անոր վերջին գաւաթ մը ջուրը: Անգլիոյ ծովային նախարարութիւնը հանգստեան թոշակ մը կապած է այս հռչակաւոր նաւամարտին վերջին մեացորդին:

ՀՈԳԻՆ ՀՈՏԸ.— Գիտէ՞ք թէ ուրկէ կուգայ հողին հոտը: Պ. Քլարք Նըթալ կը բացատրէ զայն նօ-Լէճ թերթին մէջ: Յատնչակուած թարմ հողին հոտը հետեւանքն է «Քլատթրիքս Օտօրիֆէրա» անուն մանրադիտական ճճիներու, որոնք վերջին օրերս ուսումնասիրութեան ենթարկուած են, և որոնք իրարու քով խմբուած ատեն կարենալ ապիտակութիւն մը ունին: Ասոնք զատ զատ առնուելով անգոյն են. ժապաւէնի մը ձեւն ունին, և չարունակ կը բազմապատկուին իրենց երկայնութեան կտրուելով, և արտաքրելով հիւթ մը, որ՝ չոգիանալով մեր քիթերուն ծանօթ հոտը կուտայ:

ՆԱԻԱԲԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ կը ծանուցուին Անգլիայէն: Գաւնլըն Թրաւաթլանթիքը 7000 թօնօէ աւելի տարողութեամբ սքանչելի նաւ մը, խրած է եարմուխի մօտ (Քանատա) Հալիֆաքսէ 140 մղոն հեռու դէպ ի հարաւ: Նաւատիները և անցորդները ազատած են: Նաւը կորսուած է: Օվէնի, առեւտրական մեծ նաւը, որ Նորֆոլքէ Մանչեսթր կ'երթար, ընկղմեցաւ Միսըն-հէտի մօտ: Վերջապէս Սպանիոյ չրջակաները ծագած փոթորկի պահուն Գրնալնիա թրանսաթլանթիքը 6,800 թօնօնոց, Վալանսիա չկրցաւ հասնիլ և ընկղմեցաւ. նաւահանգիստէն քիչ մը անդին. Համբուրգները ազատած են. նաւը կը գտնուի վտանգաւոր դիրքի մէջ:

ԻԻՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ ԲԱՐԻԶ ՊԱՆՔՓՂՈՑ, ԹԻՒ 15

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1828

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1829

Դրամագլուխ և Պահեստ Ֆր.	94 Միլ.	Դրամագլուխ և Պահեստ Ֆր.	135 Միլ.
Հաւոյթ 1896 տարւոյ	» 18 »	Հաւուցուած վնասներ	» 90 »
Հաւուցուած վնասներ	» 215 »	Ապահովագր. գումարներ	» 246 »

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱՆ
Թուրքիոյ գործակալութեան Տնօրէն Տ. ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
կեանքի ճիւղին Տեսուչ Տ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Գալաթա, Թաճթափրաւն Խան, Օամ. Պանկային դէմ

Յ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
ԳԵՂԱՆԴԻՐ - ԴԱՍԱԳՐՈՑ
Բանկալթի, մեծ շիտակ ճամբայ, թիւ 119

Արդյ հասարակութեան տրամադրութեան տակ կը գտնուի, երկուշաբթի մինչեւ կէս օր, իսկ Չորեքշաբթի, Հինգշաբթի և Ուրբաթ օրերը մինչեւ իրիկուն ստանձնելով հետեւեալ աչխատութիւնները:

Կանանց յատուկ ձեռագործական ամէն տեսակ գծագրութիւններ, նաեւ նագիրներ (մարքա) Հայ. և Գաղղ. ամէն տեսակ ճերմակեղէնի և նիւթի վրայ: Մանաւորապէս ամրողջ օժիտի յանձնարարութիւն չատ ճաչակաւոր աչխատութեամբ: Սիկառի թղթի կափարիչներ՝ գունաւոր և անգոյն: Հրապարակի գործառնութեանց վերաբերեալ վիմափոխադրելի թուղթի (էզալո) վրայ աչխատութիւններ թէ՝ գծագրական և թէ՝ գեղագրական, Հայ. և Գաղղ.: Տպագնագիրներ, Դրոչմադիրներ (թէմպըը), ժամացոյցի սլաւառակներ, կափարիչներ: Գոհարեղէնը զարդերու և մէջէ մէջ գիրերու գծագրութիւններ: Ընդօրինակութիւն առևտրական և վարչական գործառնութեանց վերաբերեալ գրութիւններու, Հայ. և Գաղղ.: Մասնաւոր դաստիարակէութիւններ իր տանը մէջ և կամ ուրիշ ո՛և է տեղ:

Չափաւոր պայմաններ: Ճչմարտութիւն և Մաքրութիւն:

3—10

ԿՈՒԶԷ՞Ֆ

Անպատ, աժան և թարմ Դեղ և ՄՕՌԻԻ ձկան իւղ խմել. նոյնպէս կ'ուզէ՞ք ապահով ըլլալ որ ձեր հիւանդը ընտրելագոյն և թարմ դեղերով պիտի դարմանուի,

ՏԱՒԻՒՏ ՋԱՐ ԴԵՂԱԳԱԴԱՐ

առ Լեւոն էֆ. Կիւմիւչեան, տէր և տնօրէն ԱՌԻԼԹԱՆԻԼ դեղարանի, կէտիք-Փաչա-Պազի թիւ 5

15—3

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՑԱՆՁՆԱՐԱՐԵԱԼ
ՁԳԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒԻ
Գ. ԷՄՄԷՆԵԱՆ, Ո. ՄԱՂԱԽԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Պօղիս, Սուլթան Համամ Թօփխանեան խան
Թիւ 18, 20, 22, 24.
Մեծ Շուկայ, Պօտրում Խան, թիւ 30

Մեր վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին մեծաքանակ զգեստեղէն՝ ձըմեռուան յատուկ, և չափու վրայ ալ ընտիր հագուստներ կը չինուին: Մեր նպատակն է մրցիլ թէ՝ Պոլսոյ և թէ՝ Գալաթիոյ տրլոր վաճառատուներուն հետ. ուստի մեծ խնամք կը տանինք ապրանքներու տեսակին, ալնուութեան և դիմացկունութեան. գիներն ալ 20 % աժան են բաղդատմամբ եւրոպական հագուստներուս. Ասոր համոզուելու համար կը բաւէ անգամ մը այցելել մեր վաճառատուները, Թոփխանան խան, եւ Մեծ Շուկայ՝ Պօտրում խան: Այս վերջին վաճառատունը որ Շուկային Նորոգութեան առթիւ գոց էր, վերաբացուած է: կիներու համար կը գտնուին ամէն տեսակ ժաքէթներ:

ՎԱՐԴԻՒՆ ԳԻՒՆ

ԱԻԵՏԻՍ ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ
ՄԵՏԱՔՍԵՂԷՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Բերա, Մեծ փողոց թիւ 407
Կիւտիւկեան արարքմանիճ տակ

Վաճառատան մէջ կը ծախուի՝ եւրոպայի վերջին նորաձեւութեան համաձայն եկած մեծաքանչ կերպասներ, ինչպէս սեւ և գունաւոր տաճաքօներ, պլուզի և կարնիթիւրի կերպասներ, ծաղկեհնար և պարզ թաւիշներ, զանազան դիպակներ, ֆօթի համար գծաւոր և գոյնզգոյն մետաքսէղէններ, բօլօնէզներ, եւն., եւն: Ցաճախորդները գոհ պիտի մնան գիներուն չափաւորութենէն և ուրիշ ամէն տեսակ կէտներով: 40—3

ՀԱՆԹԻ ԼԸՔՈՒՐԸ

ԳԵՏԻՆ ԳԱՆՁԸ

(Տարօրինակ արկածներ Պրագիիոյ մէջ)

Ա.

Իսկ կղզին առջեւնիս է. և ինչ որ ամէնէն աչելի կ'ապահովցնէ կարծիքներուս վրայ, սա է որ՝ Սատանայի լեռէն անդին կը տեսնուի քաղաք մը՝ զոր Սբբուհիի մը անունով մկրտած են, Սանթա Աննա Բարանահիպան: Համոզուեցա՞ք:

—Այսինքն, պատասխանեց Բօլ ուշադրութեամբ քարտէսին հետեւելով, կարելի չէ աւելի որոշ նչանակութիւն մը գտնել ցուցուած տեղին և այս քարտէսին միջեւ:

—Ա հ, իմ կարծիքս էք դուք ալ:

—Սակայն հարցում մը: Ինչպէ՞ս այդ երիտասարդ հնդկուհին այդչափ որոշ յայտնութիւններ ըրած է ձեզի:

—Շատ պարզ է: Իր հայրը՝ որ «Մեծ Օձ» կը կոչուի, Լօբէզի գանձերը պահպանելու կոչուած ըլլալով, ամէնէն ապահով տեղը գետը համարած՝ և հոն նետած էր գանձը: Լօբէզի սպանութենէն ետքը, կեղեւի կտորի մը վրայ փորագրած էր գետին յատակագիծը՝ և ճշդօրէն նչանակած այն տեղը՝ ուր գանձերը նետուած էին իր կողմէ:

«Գանձերը միեւնոյն տեղը թաղուած էին և երկար ատեն մոռացութեան մէջ ինկած: Օր մը՝ երիտասարդ կուսարանները պետերնէն խնդրած էին որ իրենց ցեղին յայտնէ անոնց գտնուած տեղը, բայց անիկա մերժած էր: Այդ միջոցներուն էր որ արուեստագէտ մը անոնց երկիրը եկաւ, այլ եւ այլ բնիկ ցեղերու ներկայացուցիչներ վարձելով Չիկագոյի արուեստահանդէսին ղրկելու համար:

«Մեծ-Օձին տղչիկը՝ օտարականին առաջարկը ընդունած ըլլալով, հայրը անոր յանձնած էր իր գծած յատակագիծը՝ բսելով.

—Այս կերպով եթէ երբէք Մեծ-Արեւը դիս կանչէ, դաղտնիքս անոնց ձեռքը չպիտի իյնայ:

—Սակայն, առարկեց Բօլ, եթէ հնդկուհին ունի յատակագիծը...

—Ունէր, ընդմիջեց մըսթըր Ճօն:

—Ինչպէ՞ս, ունէ՞ր:

—Այո՛, ատեն մը ունէր, բայց գողերը՝ զորս դիտէք, գողցան զայն իրմէ:

—Բայց ան ատեն այդ թշուառականներն ալ գանձերը փնտռելու վրայ են:

—Եթէ չեն ալ նէ մօտ ատենէն պիտի սկսին:

—Ապահո՞վ էք որ մեզ չեն կանխած:

—Գրեթէ. Սանթօսի մէջ առած տեղեկութիւններուս համեմատ, մեզմէ առաջ ոչ մէկ օտարական եկած է հոն, բաւական ամիսներէ ի վեր: Աւիկա է որ զիս կ'ապահովցնէ թէ ամէնէն առաջ հասած ենք. հուրրա՛ Միսցեալ Նահանգներուն համար, հուրրա՛:

Այդ վայրկենին՝ կարծես Մըսթըր Ճօրլիի ոգեւորութեան պատասխանելու համար, փողերու հնչուն և վերջին ծայր անախորժ ձայն մը բարձրացաւ անտառին մէջէն:

—Դրօչակը քաչեցէ՛ք, հրամայեց իսկոյն Ամերիկացին:

Հինգ վայրկեան ետքը՝ ամերիկեան դրօչը կը ծածանէր այն սյալին վրայ՝ որ ամերիկացիին ու Ֆրանսացիին իբր բնակարան կը ծառայէր:

Իսկ Բօլ, բոլորովին կերպարանափոխուած էր: Գլուխը դէպ ի կռնակը նետած՝ բնազդաբար ձեռքը սուրին տարած էր: Ամայի երկրի մը մէջ յանկարծ հնչուած այդ փողերուն ձայնէն՝ նախկին տեղակալը կարծեց որ Ափրիկէի խորերը՝ Սեւերու յանկարծական մէկ յարձակումին կ'ենթարկուէր:

—Զէնքերնիդ վերցուցէ՛ք, հրամայեց խիստ հնչուն ձայնով մը:

Կայծակի մը հարուածին պէս չուտ, տասերկու աչխատաւորներ եւ 16 մեքենավարներ եկան չարունակեցան իր քովը: Անոնցմէ իւրաքանչիւրը կրկին հարուածով քարափին մը ունէր և երկու հատ ալ ըէվոլվէր՝ մէջքին անցուցած:

Նախկին սպային հրամանին վրայ 28 մարդիկը ցրուեցան՝ դէմ՚քերնին դարձուցած այն կողմը՝ ուրկէ փողերու ձայնը հնչած էր, և, մատուըներնին զէնքերնուն բլթակին վրայ, սպասեցին:

Բօլ՝ ժօէի կողմը դարձաւ՝ որ կը վազէր երեք քարափին և վեց ըէվոլվէր բռնած, ուժգին ձայնով խօսեցաւ անոր հետ:

—Շատ լաւ, մըսթըր Բօլ, պատասխանեց ժիւրը և իր չափէն աւելի երկար սրունքները բանալով, հալածուած եղնորդի մը արագութեամբ սկսաւ վազել անտառին մէջէն:

Բանի մը վայրկեան ետքը վերադարձած էր արդէն:

—Ի՞նչ ըսիր հայցուց Բօլ:

—Անոնք 500 հոգի են, պատասխանեց ժօէ:

—Չինուորներ, անանկ չէ՞:

—Ես ալ ատանկ կը կարծեմ, թէեւ պատուած գրգռեա՛ներ միայն հագած են. բայց չատ փայլուն համազգեստներով սպաներ ունին:

Բօլ մըսթըր Ճօնի կողմը դարձաւ:

—Սիրելի բարեկամս, եթէ թոյլ կուտաք, մօտեցող վինուորներուն առաջքը երթամ: Հրացանի հարուած մը միչտ չուտ կ'արձակուի. և կը յուսամ ամէն անհաճոյ միջադէպի առաջքը առնել:

—Երթ՛ք. սիցելի բարեկամս, ըսէք: Երիտասարդը մեկնեցաւ նորեկները դիմաւորելու համար:

ժօէ՝ սկսաւ անոր քայլերուն հետեւիլ:

—Ինչո՞ւ կը հետեւիս ինծի, հարցուց Բօլ:

—Որովհետեւ երկու մարդ մէկ մարդէ մը աւելի կ'արժեն:

(Շարունակելի)